

17/01/2007 ENTREVISTA // NEUS CATALÀ, PER NÚRIA NAVARRO

Neus Català: "¿Per què la gent no protesta més avui?"

Neus Català, supervivent d'un camp de concentració nazi.
FOTO: ELISENDA PONS

NÚRIA NAVARRO

Supervivent del camp de concentració de Ravensbrück

Republicana sense fissures, Neus Català (els Guiamets, 1915) es va diplomar en infermeria el 1937 i, quan les tropes de Franco van entrar a Barcelona, va travessar per la frontera 182 orfes de la colònia Negrín de Premià de Dalt. Es va enrolar a la resistència francesa, fins que un apotecari de Sarlat la va denunciar als nazis. La van transportar com a una bèstia fins a Ravensbrück, a prop de Berlín. Avui presideix amb l'empena d'un tanc l'Amical de Ravensbrück.

--¿No hauria viscut millor sense el feixuc equipatge del record?

--¡No puc ni vull oblidar! Ho dec a les companyes que van morir a Ravensbrück.

--Un imperatiu moral.

--El dia que vam sortir del camp, el 5 de maig de 1945, vam prometre recordar-ho mentre visquéssim. Jo només vaig tenir la sort de no morir, però no hi ha nit que em fiqui al llit sense pensar en els deportats.

--Ravensbrück avui és un erm.

--Només en queda el *Kommandantur*, la presó i els forns. Si no fos pels supervivents, les seves famílies i molts demòcrates, ja haurien desfet tots els camps. No queda més remei que viure per explicar-ho. No hi ha fusell que faci callar la memòria.

--La història de la infàmia comença per a vostè el gener del 1944.

--Cap deportat ha pogut explicar què va sentir el primer dia. Era una cosa així com deixar el món i entrar a l'inframón. La primera setmana ja vaig veure morir vuit amigues.

--No tenia tuberculosi. Ser apta per a la feina la va salvar.

--Sí. Vam haver d'engrandir el llac Schwedt. Amb les mans trèiem el fang de l'aigua gelada i fèiem totxos. Per rendir més, a la infermeria ens posaven una injecció per no tenir la regla. Allà vaig passar dos mesos, fins que em van traslladar a Holleischen, un *kommando* de treball dependent de Flossenbürg, un camp d'extermini d'homes. Això va durar 14 mesos més. Vaig treballar en una fàbrica de bales antiaèries.

--Que vostè va sabotejar tant com va poder...

--Sí. Les màquines podien produir 10.000 unitats i no arribàvem ni a 5.000. Fèiem el possible per trencar les premses. Posàvem dues vegades la mateixa bala. Hi llançàvem oli de

màquina, escopinades, mosques... Fer sabotatge de material bèl·lic era jugar-se la vida.

--Se la jugava quasi sense menjar.

--Ens donaven un brou on flotaven un parell de peles de nap i de patata. Però el pitjor era la humiliació. Jo em sentia lliure, però no suportava el que li deien a les meves companyes. Grolleries en alemany com ara "porqueria", "vaca histèrica", "truja"... A vegades tenia ganes de pegar-los, i d'altres, m'entraven ganes de riure, de ridículs que els veia.

--No ha rigut mai tant com a Ravensbrück, explica.

--És cert. El riure ens feia oblidar el que estàvem passant. Mai he dit tantes bestieses com allà. L'equilibri es mantenia amb la solidaritat. I fent cultura. Totes les nits explicàvem contes, cantàvem, ensenyàvem idiomes. Això representava la lluita i l'alegria. Jo entonava tangos de Carlos Gardel, que recordava de la meva joventut als Guiamets.

--Gardel contra la por.

--Totes en vam tenir. La mort era a tot arreu. Moltes morien de fam, de tifus, gasejades, devorades pels gossos, ofegades a les comunes, rebentades per injeccions de gasolina al cor. Senties un alè de mort a la nuca. Però s'havia de sobrepassar, tenir voluntat de viure.

--Devia ser increïble, el moment de l'alliberament.

--El camp estava minat i havien previst fer-lo volar cap al migdia. Uns partisans polonesos i txecs ens van alliberar a les 11.30. Van obligar el comandant de les SS a desactivar el mecanisme i el van afusellar a 50 metres, en una cuneta. Però jo no vaig sentir res.

--¿Com és possible?

--Els meus pares estaven a la resistència. El meu germà Lluís lluitava a les guerrilles espanyoles. No en sabia res del meu marit, Albert. No va ser fins a l'octubre quan em van portar la motxilla amb les cartes que jo li havia escrit. Havia mort, esgotat. I aleshores va començar la meva època com a refugiada política. No podia tornar a casa.

--Almenys va recuperar la dignitat, va poder dormir tranquil·la.

--¡Mai més he pogut dormir si no és amb l'ajuda de pastilles! Vaig perdre el son al camp.

--¿Seixanta anys així?

--Sí. L'únic positiu d'aquell infern és que vaig aprendre a ser més atenta, més prudent, més tolerant. Malgrat que em sento molt lligada a Catalunya, jo estimo la humanitat. Avui hi ha altres inferns com els que jo vaig viure. ¡La fam i la guerra per a algú que ha treballat per la igualtat i la llibertat són exasperants! ¿Per què no protesta més la gent?

--És una pregunta raonable.

--Potser és que està escrit en la condició humana, però jo no he comprès mai com una persona pot fer mal a una altra.

--Potser està feta d'un altre material, senyora Neus.

--¡Jo en sóc una més! Són les circumstàncies, filla. Es tracta de no abandonar l'esperit de combat.

--Vostè, que va estar a la cuina del PSUC, ¿encara creu en la política?

--¡És clar! Si no fem nosaltres la política, la faran els enemics. Tot i que jo li retrec una mica al Govern que encara s'ensenyi a les escoles la història dels franquistes. Això no pot ser.